

МІСЦЕ ЛОГІСТИКИ В УБЕЗПЕЧЕННІ СПОЖИВАННЯ

© Антонюк К.І., 2018

В умовах глобалізаційних викликів, на фоні внутрішньої кризової ситуації в Україні все більшої актуальності набувають питання забезпечення як національної економіки, так і споживання як однієї з передумов її розвитку. Проблема стає ще гострішою через повільні темпи вирішення питань сталого розвитку, особливо в межах соціальної та екологічної складових, зокрема через економічну нестабільність. За таких умов суб'єкти господарювання різних сфер економічної діяльності, її інфраструктурні ланки скоріше відокремлено, аніж консолідовано прагнуть запровадити принципи сталого розвитку та наслідувати ним. Ситуація ще більше ускладнюється для видів діяльності, які розвиваються швидкими темпами з використанням нових та новітніх методів та технологій, за якими не встигає нерозвинений або слабо розвинений інституціональний базис. Отже, актуальним дослідження засобів забезпечення безпеки споживання є й для логістики, яка, з одного боку, безпосередньо пов'язана з безпекою споживання товарів, що постачаються, кінцевим споживачем (будь-то юридична чи фізична особа). А з іншого, сама логістика як вид діяльності належить до екологічно небезпечних та загрозованих.

Аналіз діалектичного зв'язку споріднених категорій поняття «споживання», спрямованого на задоволення не лише короткострокових потреб, але й довгострокових імперативів суспільного розвитку (зменшення негативного впливу виробництва та споживання на здоров'я, довкілля, суспільство, формування свідомої поведінки (мотивації) споживача) дозволив виділити взаємозв'язки в структурі споживання та ієрархічно систематизувати елементи за різними аспектами сталості. Так, до екологічної складової запропоновано віднести зелене та/або органічне споживання; до економічної – раціональне та обмежене як його підвид; до соціальної – відповідальне або соціально-відповідальне споживання. Щодо розумного та етичного споживання, вважаємо, що вони можуть бути прикладені до всіх напрямів сталого розвитку.

Обов'язковим у реаліях сьогодення є виокремлення поняття «безпечного споживання» як основи розвитку кожного з елементів споживання в системі сталого розвитку. З одного боку, безпека як базова категорія в ієрархії потреб, яка поступається лише фізіологічним потребам, апіорі має бути забезпечена учасниками процесу відтворення. З іншого боку, актуальність її дослідження не зменшується через виникнення нових продуктів, технологій та суперечність у тріумвіраті «суспільство – держава – економіка» [1]. Для України проблема є ще більш нагальною через мегаінтеграційні процеси, які супроводжуються переходом від державних стандартів та обов'язкової сертифікації до технічних умов та регламентів, наслідком чого за інших рівних умов може бути погіршення якості і, відповідно, безпеки споживання товарів та послуг.

Логістика як невід'ємна складова процесу задоволення потреб споживачів потребує пильної уваги з приводу забезпечення споживання. Адже в короткостроковому періоді від логістичної діяльності залежить безпечність продукції, збереження її споживчих властивостей; забезпечення економічної раціональності постачання. В першу чергу, це стосується товарів, що потребують спеціального температурного режиму зберігання (виступає об'єктом дослідження в холодній логістиці [2]) або таких, що мають часові обмеження зберігання-транспортування-використання: швидкопсувні або терміново необхідні. І в цьому випадку мова може йтися як про промислового, так і про індивідуального споживача.

В межах довгострокової перспективи необхідно враховувати, що логістика як сфера економічної діяльності сама є потенційно небезпечною. Ця проблема виступає об'єктом дослідження зеленої (або екологічної) логістики. Цілком погоджуємося із [3], що при вирішенні таких проблем необхідно дотримуватися системного підходу і розглядати загальний екологічний

вплив ланцюга поставок на біосферу як суму впливів кожного з її елементів (постачальників, покупців, посередників і ін.) та кожної функціональної області логістики (постачання, виробництва, розподілу, транспортування, складування і ін.) з урахуванням споживання ними певних видів природних ресурсів (енергії, води та ін.) і повернення в навколишнє середовище певних видів відходів (сміття, викидів, забруднень і ін.) [3, с. 199].

І, безперечно, логістику варто розглядати як чинник інноваційного розвитку та зміцнення економічної безпеки як суб'єктів господарювання, так і держави. Елементи виробничої, транспортної, складської та іншої забезпечуючої інфраструктури і забезпечення логістичних утворень є об'єктами підвищеної небезпеки [4, с. 535] – такими, на яких є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, на яких використовуються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси [5]. При кластерному погляді [6, с. 14] на логістичне утворення економічна безпека розглядається не лише як здатність або спроможність системи економічної безпеки захистити наявні ресурси та інфраструктурні складові простору, але і зміцнити стан забезпечення економічного простору за рахунок покращення якості його підсистем та елементів, а в їх межах – компонентів та їх структури [7].

Таким чином, безпеку логістики можна охарактеризувати як безпечність усіх логістичних процесів, що супроводжують передачу товару від виробника до споживача (зберігання, транспортування, складування тощо). В той час як логістичне забезпечення споживання варто розглядати, по-перше, в контексті сприяння сталому розвитку в межах його складових: економічної, екологічної, соціальної [8]. По-друге, логістика має сприяти забезпеченню всіх етапів безпосередньо процесу споживання: від вибору-замовлення-постачання до утилізації. І якщо під час промислового споживання ці процеси є більшою мірою уніфікованими щодо виконання вимог безпеки, то стосовно індивідуального споживання, тут, на нашу думку, підвищується ймовірність виникнення різного роду загроз. Проте в будь-якому випадку безпека логістики є базою, без якої неможливо логістичне забезпечення споживання. В межах досліджуваного питання варто також зазначити, що проблеми як безпеки логістики, так і логістичного забезпечення споживання ускладнюються багатоаспектністю та багатокомпонентністю логістичних систем та логістичних утворень, що потребує подальшого дослідження.

1. Гесць В.М. *Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку* / В.М. Гесць. – К.: Ун-т економ. та прогнозув. НАН України, 2009. – 864 с.
2. Крикавський Є.В. Від холодної логістики до ланцюгів холодних поставок / Є. В. Крикавський, Т. В. Наконечна // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Логістика. – 2016. – № 846. – С. 79–84. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2016_846_16.
3. Тамбовцев А. Зелена логістика для устійливого розвитку / А. Тамбовцев, Т. Тамбовцева // *Управление и устійчивое развитие*. – 2011. – № 29. – С. 197–203.
4. *Современная логістика* / Дж. Джонсон, Д. Вуд, Д. Мерфи, Р. Поль. – 7-е издание : пер. с англ. – М.: Вильямс, 2002. – 624 с.
5. Закони України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» і «Про об'єкти підвищеної небезпеки» // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Кузьмін О. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Жежуха // *Економіка України*. – №2. – 2010. – С. 14-23.
7. Алькема В. Аналіз логістичних утворень як суб'єктів економічної безпеки [Електронний ресурс] / В. Алькема // *Економічний аналіз*. – 2010. – № 7. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_7/alkema.pdf.
8. Govindan K. *Impact of supply chain management practices on sustainability* / K. Govindan, S. Azevedo, H. Carvalho, V. Cruz-Machado // *Journal of Cleaner Production*. – 2014. – № 85. – PP. 212–225.